

Jacek Wójcicki

Laudacje nowych Członków Honorowych Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza : Roman Loth

---

Wiek XIX : Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 5
(47), 642-644

2012

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZBIGNIEW LISOWSKI

PROFESOR DR HAB. Zbigniew Lisowski (urodzony w 1931 roku w Wilnie) jest absolwentem filologii polskiej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, historykiem literatury, pisarzem, tłumaczem, autorem wielu monografii i opracowań głównie z zakresu historii i metodologii literatury. Swój zapal naukowy koncentruje wokół wielkich twórców literatury romantyzmu, pozytywizmu, a zwłaszcza Młodej Polski. Przedmiotem wnikliwych studiów analityczno-interpretacyjnych i osobistych fascynacji czyni między innymi dzieła Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida, Elizy Orzeszkowej, Bolesława Leśmiana, Władysława Reymonta, Stanisława Wyspiańskiego, Henryka Sienkiewicza, a przede wszystkim Stefana Żeromskiego (m.in. *Nowelistyka Stefana Żeromskiego*, 1999).

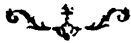
Jako wieloletni pracownik naukowy Instytutu Filologii Polskiej na siedleckiej uczelni (obecnie: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny) wychował kilkanaście pokoleń polonistów, którzy od lat kształtują życie naukowe, szkolnictwo oraz rozwój kultury w Siedlcach i regionie. Ci, którzy mieli szczęście spotkać Profesora Lisowskiego w Instytucie Filologii Polskiej, ciepło wspominają Jego ujmującą skromność, rzetelność naukową, życzliwość i niestrudzone budowanie mostów „między człowiekiem i człowiekiem”.

Profesor Lisowski jest subtelnym poetą i przyjacielem poetów między innymi jako recenzent tomików i członek jury wielu konkursów literackich.

To dzięki pasji, determinacji i zaangażowaniu Profesora Lisowskiego, w 2000 roku reaktywowano Oddział Siedlecki Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Profesor był duszą i pierwszym prezesem OS TLiAM w latach 2000–2005. Nadal z igraszką młodzieńczym entuzjazmem wspiera wiele inicjatyw naukowych Oddziału Siedleckiego. Jest niestrudzonym prelegentem i promotorem „idei towarzyskich”.

Małgorzata Burta

ROMAN LOTH

JEDNEJ ZE SWOICH imponujących kolekcji wspomnień biograficznych, wydobywanych z najrozmaitszych archiwalnych i bibliotecznych źródeł rękopiśmiennych i drukowanych, do których dotarcie nieraz wydaje się wręcz niemożliwe, a komentowanych zawsze z wzorową dociekliwością filologiczną i historyczną, Roman Loth nadał tytuł: *Na rogu świata i nieskończoności*, symbolicznie zarysowując w ten sposób postać słynnego Franca Fiszera, mistrza sztuki życia i zarazem inspiratora fer-

mentu myślowego, sokratejskiego filozofa, osobiście stojącego (czy ściślej: siedzącego) z dala od form jakiegokolwiek instytucjonalnego zapisu fluktuacji rozumu. Z książki tej można by zaczerpnąć wprost pomysł formuły symbolizującej dorobek jej autora, natomiast sylwetkę jego samego opisać tylko poprzez zwierciadlane, a więc zamieniające kierunki, odbicie figury bohatera wspomnień.

Formułą tytułową mogłoby więc być wyrażenie literacko-symboliczno-topograficzne: „Harenda nad Skamandrem”. Dwie zwłaszcza postaci zamieszkują to kulturowane przez Romana Lotha wzgórze poetów w polskim Elizjum: potężny Jan Kasprawicz i neurotyczny Leszek Serafinowicz. Lustrzanym odbiciem Franca Fiszera, nieczującego chęci ani potrzeby więzienia ulotnych słów na papierze, jest za to Roman Loth jako niestrudzony człowiek pióra: praktyk i teoretyk bibliografii (współautor wraz z Jadwigą Czachowską *Przewodnika polonisty*, wyd. 1: 1974, i kompendium *Bibliografia i biblioteka w pracy polonisty*, wyd. 1: 1977; koordynator tzw. „Małego Korbuta” – pięciotomowej bibliografii *Dawni pisarze polscy. Od początków piśmiennictwa do Młodej Polski*, 2000–2004; autor podręcznika *Podstawowe pojęcia i problemy tekstologii i edytorstwa naukowego*, 2006) oraz edytor i komentator dzieł literackich – przede wszystkim Kasprawicza, a także Jana Lechonia i Antoniego Słonimskiego (*Poezje wybrane*, 1989; wstęp do *Kronik tygodniowych 1927–1931*, 2001). Koroną dla „Kaspra” (i jego badacza oczywiście) jest monumentalna krytyczna edycja *Pism zebranych* (kontynuowana od ukazania się pierwszego tomu w 1973 roku); do tego wieńca drobniejsze gałązki wplata edytor, przygotowując różne wybory utworów tegoż autora, a owija i krzepi całość – by tak rzec, w zgodzie ze stylem tamtej epoki – wstępami biografii i bibliografii (*Młodość Jana Kasprawicza*, 1962; materiały literackie i krytyczne w tomie *Jan Kasprawicz*, 1964; *Wspomnienia o Janie Kasprawiczu*, 1967; druga część 18. tomu „Nowego Korbuta”, 1994; *Spotkania z Kasprawiczem*, 2006). Jan Lechoń dzięki swojemu badaczowi przemawia zaś do czytelników mową wiązaną poprzez *Poezje* (tom „Biblioteki Narodowej” z 1990 roku) i *Poezje zebrane* (1995), a prozą – z kart korespondencji (*Listy do Anny Jackowskiej*, 1977) i przejmującego trzytomowego *Dziennika* (wyd. 1992–1993).

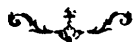
Na zakończenie tego rzeczowego wywodu bibliograficznego – jak przystało na laudację dla edytora, w służbie prawdy rozgarniającego splątany nieraz beznadziejnie gąszcz przekazów, czyli tropiącego sprzeczności i nieściśłości w zeznaniach „świadków” tekstowych – należałoby jednak wnieść jeszcze dość istotną korektę do przywołanego na wstępie ujęcia postaci Romana Lotha jako lustrzanego odbicia Franciszka Fiszera. Nie może tu stać lustro gładkie i absolutnie symetryczne, zamieniające miejscami kontury sylwetki. Jest bowiem Roman Loth, podobnie jak bohater jego książki z 1985 roku, człowiekiem wielkiego poczucia humoru, radości życia i uczuć wspólnotowych wobec kolegów (głównie z macierzystego Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk), także tych dużo młodszych oden i o wiele mniej doświadczonych, których wspiera, nie przygniatając, i uczy, nieomal bawiąc – a w każdym razie nie obciążając nigdy naturalnej relacji mistrza i ucznia ołowiem nieuprawnionej wyższości. Jego autorytet wynika wprost z dzieła, a jego życzliwość

wobec adeptów edytorskiego rzemiosła – z nienadużywającej „wieku i urzędu” uczynności i koleżeńskości.

Dla takiej relacji język polski wieku XVIII – epoki, o której Jan Lechoń, jeden z głównych bohaterów prac Romana Lotha, pisywał z czułością i sentymentem – miał w słowniku wyraz „towarzystwo”. Taką więc także „towarzystwo” Romana Lotha, ubiegłorocznego Jubilata (urodzonego w roku 1931), Towarzystwo Literackie imienia Adama Mickiewicza (w którego obieralnych organach kierowniczych od 1986 roku Profesor zasiada, w którego „pismach czasowych”, jak mówiono dawniej, od dawna publikuje, i które uczynnie wspiera w zakresie działań organizacyjnych i prawnych) pragnie uczcić, docenić i na swoją miarę uwiecznić – na ile oczywiście jest w stanie uczynić to jako jedna z ludzkich instytucji ulokowanych za ledwie „na rogu świata i nieskończoności”.

Jacek Wójcicki

SWIETŁANA MUSIJENKO

PROFESOR DR HAB. Swietłana Musijenko – to bez wątpienia najwybitniejsza współczesna polonistka białoruska. Uczennica wybitnego rosyjskiego polonisty prof. Wiktora A. Choriewa. Z pochodzenia Ukrainka, stworzyła w Grodnie na Państwowym Uniwersytecie im. Janki Kupały samodzielną, zatrudniającą dziesięciu pracowników Katedrę Polonistyki. Wybitny pedagog, wychowawczyni zastępu białoruskich polonistów literaturo- i językoznawców. Własnym wysiłkiem powołała w Grodnie Muzeum Zofii Nałkowskiej, upamiętniła grodzieńskie ślady Elizy Orzeszkowej. Zorganizowała wiele znaczących międzynarodowych konferencji naukowych o Nałkowskiej i Orzeszkowej, a także wielką rocznicową Międzynarodową Konferencję „Adam Mickiewicz i Kultura Światowa” (Grodno – Nowogródek 12–17 maja 1997 roku), której materiały opublikowano w Polsce i na Białorusi w pięciu tomach.

Trudno ogarnąć ogromny dorobek Badaczki, autorki kilkuset prac o literaturze polskiej, w tym monografii *Powieść realistyczna w literaturze dwudziestolecia międzywojennego (lata 20.–30. XX wieku)*, wydanej w Grodnie w 2003 roku. Uruchomiła w Grodnie Międzynarodowy Instytut Adama Mickiewicza, koordynujący naukową współpracę ośrodka grodzieńskiego ze środowiskiem naukowym Krakowa i Gdańska, Białegostoku i Warszawy. W zgodnej opinii badaczy polskich – Małgorzaty Czermińskiej, Józefa Bachorza i Tadeusza Budrewicza – Pani Profesor Musijenko to „wybitna organizatorka życia naukowego, znakomita badaczka i pedagog”. Jak zaświadcza pracujący od kilkunastu lat przy organizacji Olimpiady Literatury i Języka Polskiego na Białorusi naukowcy polscy, prof. Anna Kieźuń, dr Anna Janicka i dr Barbara Olech, to „wsparcie i osobista życzliwość Profesor Musijenko zdecydowały o tym, że Olimpiada odbywa się od tylu lat nieprzerwanie z ich udziałem”.